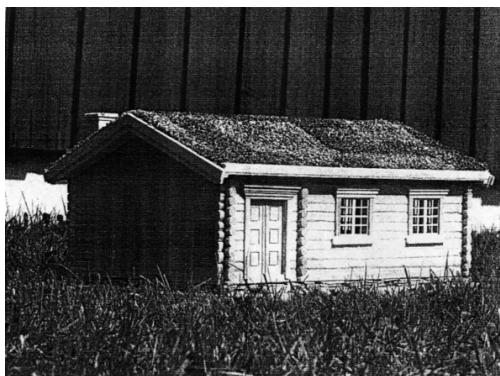
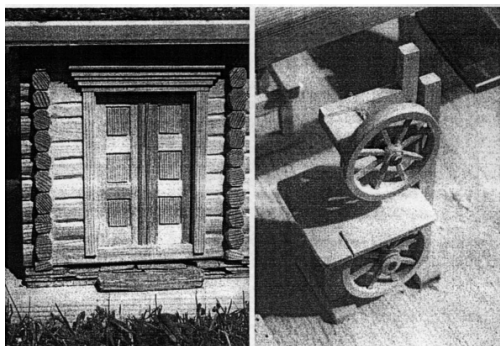

Tilbakeblikk på Tyldal Treindustri – Tyldal snekkerverksted

*Gamle Tylldalen Snekkerverksted
utført i miniatyr av Gert Eggen*

Brødrene Gudleif og Simen Eggen startet Tyldal snekkerverksted, seinere Tyldal Treindustri i 1930. Søstersønnen Torleiv Øverby var med i virksomheten i mange år. I 2002, 89 år gammel, skreiv han ned, etter hukommelsen, en del av sine minner om opphav, start og utvik-

ling. Øverby formidler på den måten interessant historie om bruk av egne interesser og evner i etablering av lokale arbeidsplasser.

Våre besteforeldre var Lars og Goro Eggen, Goro var født Grindalen fra Rendalen. De var brukere på Eien og hadde barna: Gudleif, Kjell, Simen, Olaf, Mari. Bestefar Lars Eggen (1844-1927) var skredder ved siden av garden. Han var i sin tid i teten med å gi barna skolegang. I tur og orden: framhaldsskole, landbruksskole, husmorskole.

Gudleif Eggen, født i 1896, gikk amtskolen i Storelvdalen. Deretter bar det til Otto Treiders handelsskole i Oslo. Etter det ble han handelsbetjent i forretningen til Niels Dæhlie i Alvdal. Her traff han Petrine Steien, og de giftet seg i 1922.

Petrine og Gudleif budde ei tid på nordre loftet og et rom til på Eien (Eggen). Så var Gudleif en vinter på Tynset snekkeskole, og startet så med snekkerverksted i eldhuset på Eien.

På snekkerskolen gjorde han høvelbenk, bandsag og noe handverktøy. Dette var utstyret ved starten. Drivkrafta på bandsaga var å trå, og etter hvert påmontert sveiv for å dra. Her gjorde han bl. a. vinduer med innervinduer til stua på Flaten.

I 1926 kjøpte Gudleif og broren Kjell Norde Stortrøen. Gudleif flyttet dit med familien og etablerte snekkerverkstedet sitt på loftet i Stortrøstua.

Simen Eggen, født i 1890, som forble ugift, gikk framhaldskolen og landbruksskolen i Alvdal. Etter det var han gårdsgutt noen steder, bl.a. gårdsbestyrer på Øverby hos sin søster Mari som var blitt enke. Så var han en vinter på Tolgen snekkerskole. Etterpå ledet han byggingen av husene på Flaten for sin søster Mari i 1920-1923.

Simen drev litt snekkring i veslestua på Flaten. Utstyret var da vesentlig verktøy og høvelbenk laget på snekkerskolen og bandsag lånt av broren Olaf. Her gjorde han bl.a. dreibenk – med innkjøpt spindel fra Ingvald Nilsen i Oslo. Drivkraft på denne var å trå.

Omkring 1923 var Simen i Trysil på snekkerverksted hos Olav Neby om vinteren og sammen på bygningsarbeid om sommeren. Her kjøpte han seg motorsykkel – Harley Davidson – og med slede bak blei det noe persontrafikk, bl.a. tømmermåleren. Det var ennå ingen vinterbrøyta veier. En vinter vikarierte han for postkjøreren Trysil – Elverum – som den tiden foregikk med motorsykkel – med slede bak.

Seinere ble det en vinter i Oslo, med bl.a. møbelsnekkerkurs på Statens Teknologiske Institutt. Nå kjøpte han brukt avrettermaskin og en Ås elektrisk motor. Dette hadde han med til Tyldalen og plasserte den i låven på Stortrøen, som et pluss til broren Gudleifs snekkeri på Stortrøloftet 1930.

I 1930 gikk Eggenbrødrene sammen om å starte Tyldalen Snekkerverksted. Ola Mikkelsen fra Kvernmoen, hadde

Røykebord.

kjøpt Løvheim, det gamle ungdomslokalet. De leide møtesalen og monterte der de maskiner de hadde. Både maskiner og drivakslinger blei plassert på gulvet til å begynne med. En farlig situasjon. Etterpå blei skillevegg mellom sal, gang og kjøkken revet, og ga bedre plass til maskiner og benkeverksted. Nå blei motor og alle drivakslinger plassert oppunder taket, med rem-nedføring til samtlige maskiner, med lausremskiver for hver maskin. Den 3 hk motoren drog alt sammen, men det kunne ta litt tid for en fikk opp farten.

Det blei mere maskiner etter hvert. Tykkelseshøvel, langhullsbor i enden på avretter-spindelen. Det blei gjort trestativ for fresespindel og selvlaget tappskjærapparat og annet utstyr for fresen. Sirkelsag på selvlaget trestativ. En pussemaskin kjøpt fra nedlagt treindustri ved Tynset meieri. Den besto av en roterende skive med sandpapir på, en to-delt lang arm som strakk over hele

dørbladet, senere selvlaget stativ for langhullsbor og treplaten på fresen byttet ut med støpjernsplate, støpt etter innsendt form laget av Gudleif, dessuten bandsag og dreiebenk som før var gjort.

Plasseringen av alle maskiner og akslinger litt av en rebus å løse, dessuten plass for 2 arbeidsbenker og en 2 m lang selvlagd limovn som blei plassert i søndre enden av rommet. Det var hornlim som blei brukt den tida, limstykkene måtte varmes før liming og derfor denne lange ovnen.

Alle akslinger med remskiver og lausremskiver var selvlaget og alle lagrene blei støpt av babid (lagermetall) som blei smeltet i ei panne på ovnen og rendt ned i lagerfestene som blei forsynt med stamferhus for smørefett. Etterpå var det noe pussing til det blei passe trangt.

Det gamle lokalet blei til salgs for fraflytting. Dette blei kjøpt og likeså tomt av Høiberget. Huset blei flytta og reist som før. (Det nye lokalet er reist på samme tomta.)

Varen 1934 blei det framkjørt stein for grunnmur og huset reist. Det blei en ny runde med montering av maskiner og akslinger. En 7 hk motor blei et tilskudd i drivkrafta. På mangel av materialtørke blei alle muligheter tatt i bruk for å tørke snekkermaterialer. Det blei montert slinger (slinger) under taket i verkstedet og i boligene for plassering av materialer til tørk. Mosbasstua (for korntørk) blei ofte leid for å tørke større partier materialer. Der var vedfyring og det måtte fyres kraftig bade morgen og kveld i flere dager.

Produksjonen var ganske allsidig og ikke større partier eller serier, men dek-

ket behovet for bygdafolket og distriktet. Det var kjøkkeninnredninger, soveroms møbler, divaner, skap, kommoder, bord, stoler, taburetter. Landbruksredskap så som høyvogner, stuttvogner, sleder, rustninger (tømmerdoninger) og kjelker.

Om våren var det ikke så liten pågang etter mjølkholker (store trestamper) for oppbevaring av tettmjølk (kjellermjølkk).

A. og O. Hokstads buss fra 1930. Karosseriet er laget av Tyldal Snekkerverksted. Bussen gikk i rute Tyldalen–Tynset.

I 1920-årene kom bilalderen. Arne Hokstad kjøpte lastebil, og med godsroute Tynset-Tyldal avlastet han hestene. I 1928 gikk Arne og sønnen Olav sammen og fikk konsesjon på bussrute Tynset-Tyldalen, og måtte skaffe seg buss, og Tyldal Snekkerverksted fikk oppdrag å bygge sådan. Dermed startet en ny og annerledes produksjon. Noe ekstra mannskap blei inntatt, bl.a. Simen Røe Olsberg som smed og Rasmus Moen som maler. Det blei startet flere bussruter i distriktet og spørsmål om flere busser meldte seg. Foruten til Hokstad som det blei levert flere busser til, var det til Hylén på Kvikne, Langøien på Os, 2 til Holøyen på Tolga og Andersen i Alvdal

og videre flere etter hvert. Dette arbeidet foregikk utendørs i starten. Så blei det bygd et tilbygg til verkstedet, en hall der bilarbeidet kunne foregå. Dette bar preg av liten driftskapital. Hallen var ikke isolert og på golvet var det bare grus. Det kom også godt med som lagerplass og monteringsverksted om sommeren.

Arbeidere engasjert i bedriften

For det meste var brødrene alene, bare noe hjelp i blant. Jeg (Torleiv Øverby) var med periodevis ettersom jeg vokste opp. Gudleifs sønner ble med etter som de blei ferdig på skolen og etter det yrkesskolene:

Lars på Haus-snekkerlinjen, Sigvald Haus-metallinjen og Gert Haus-malerlinjen. I 1952 leverte gamlekara verkstedet til Gudleifs eldste sønn, Lars, brorsønnen Jon Eggen og Torbjørn Røe. Disse hadde sin fagutdannelse henholdsvis på Haus og Blaker og var således godt kvalifisert til å føre bedriften videre.

De nye eierne reiv det gamle huset og bygde nytt verksted. De starta med å støpe murstein til veggene, det var dobbelt vegg med kutterflis-fyll.

Bygget omfattet: Maskinhall og benkeverksted 800 m², kontor, hvilerom, fyrrom og fyrkjel for flisfyring og diverse lagerrom. Et materiallagerbygg på 22 m² med et kontorrom. Alt var ferdig i 1960. De dreiv delvis 6-10 manns besetning. Produksjon var nye dører og vinduer. Men også serier av skap og innredninger.

I 1987 solgte de verkstedet til Vågene, som gjorde et tilbygg, en stor maskinhall, hvor de også kunne kjøre

inn lastebil. Etter kort tid var driften konkurs, det ble stans i produksjonen og banken satt som eier. Etter flere forsøk på å selge bedriften, kjøpte Ola Olsberg og Willy Hornset bedriften med maskiner og utstyr.

Etter ei tid blei verkstedet leid av forhenværende arbeidere, mens det blei etter hvert blei dannet et selskap hvor huseierne er med og driver snekkerverkstedet med 8-10 manns besetning. Eierne var ikke engasjert i verkstedarbeidet.

Tyldal snekkerverksted opphav, bygd og drift er ikke nevnt i noen av de to bygdebøkene som er utkommet.

Gudleif Eggens sønn, Gert, bygde og starta eget verksted i 1962 på Nordre Stortrøen – Eggen Trevare. Han har drevet verkstedet alene, levert spesialbestillinger, innredninger, møbler, over et stort område og trappet ned ved pensjonsalderens ankomst.

Det går mot slutten for snekkerfabrikken.

Torleiv Øverby (1913–2004) skrev denne beretningen i 2002.